

PÁTRÁNÍ POHRDINECH

JAN PSOTA A KOLEKTIV ~

Regionální publikace obcí
ke 100. výročí republiky

**Dobročovice • Hradešín • Přišimasy
Škvorec • Třebohostice • Zlatá**

vzrostlo natolik, že Masaryk sem přichází prosazovat nejen rovná práva, ale i rovnou moc. Sem do sloupové síně císař Franc Josef chodil velice nerad. Vlastně tu byl pouze jednou. Nevyznával parlamentarismus, ale musel uvítat nové poslance. Když přišel k Masarykovi, pronesl císař udivené pohor-

že dokáže problémy leda bagatelizovat, zlehčovat oddalovat, nikoli řešit. Proto se Masaryk rozhodl hledat pro svůj národ existenci mimo Rakousko. Vážit osud do vlastních rukou.

V roce 1912 uspořádaly noviny výzkum veřejného mínění s tím, že bude-li republika, kdo by měl

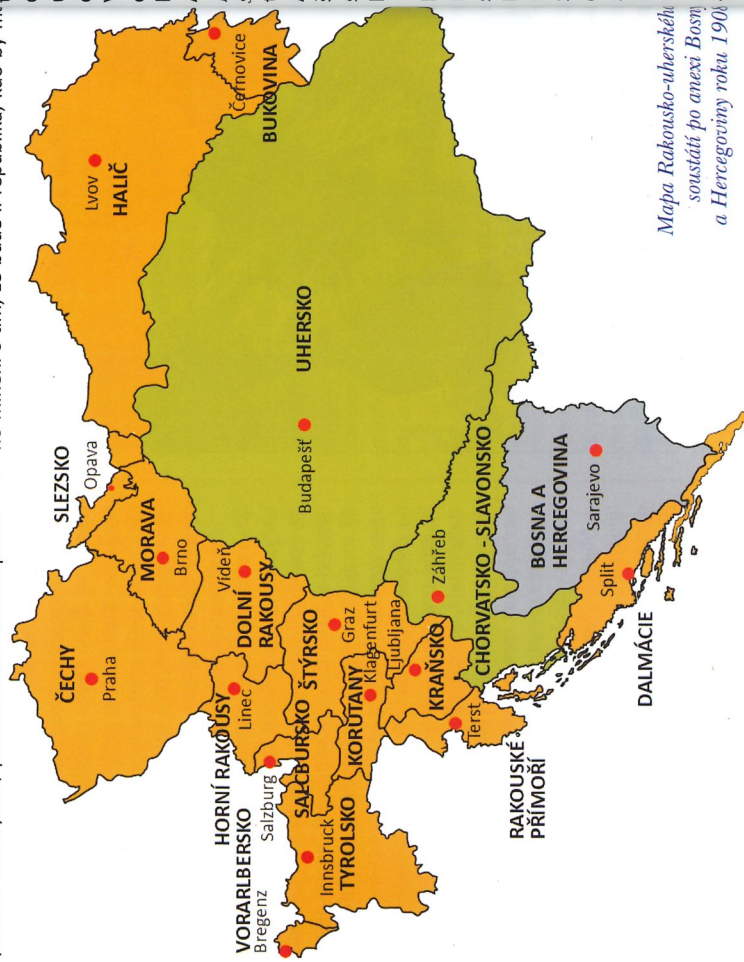
← *Vévodkyně Žofie Chotková z Hohenbergu a korunní princ František Ferdinand d'Este v Sarajevu (28. června 1914)* byl kandidováním na Nobelovu cenu míru. Překazil to náhledník trůnu Ferdinand d'Este. Právě ten, který zakrátko pojede do Sarajeva a bude smeten atentátem. Masaryk se nepodal mluvit. Odvetné tažení pak rozpoutá světovou válku. Masaryk pak především sledoval vlaky, které odjížděly z Prahy do Sarajeva. Protože Češi měli bojovat proti Francii a Rusku a bez ohledu na apoštolské Věšcko ztuhlo. Masaryk se zděšil a tak přehodnotil svá dosavadní stanoviska. Byli-li obrazně, ale i doslova propra něky pro Rakousko, nyní byl resolutně proti, na rita nesmírně vzrostla. Postupně revoluci rozpoutat nelze, rozhodl se pro odchod za hranice. Od této chvíle – a bylo mu už téměř pětadesát let – ho čekají čtyři roky trmácení po ho- nářství je nereformovatelné. Telových pokojích doslova kolem světa.

Za války prošla Masarykova rodina doslova křížovou cestou. Policie podnikala řadu prohlídek v bytě, předvolávala Charlottu k výslechům, zadržovala korespondenci, nakonec byla Charlotta bez jakéhokoli spojení se svým mužem. Jan byl na frontě. Herbert tragicky zahynul. Charlotta zůstávala ve svém bytě celé měsíce sama a tak není divu, že se v ní zavlhly úzkostné stavy a deprese, až jim nakonec zcela psychicky podlehla. Nezbylo než ji odvézt do útstavu ve Velešlavíně. Profesor Masaryk byl jako veležrádce odsouzen, zbaven profesury i platu, odsouzen vlastně k smrti. Byla vsazena do vězení i Masarykova dcera Alice a za Masarykem pak přišli zvědové s ultimátem: „Buď odbojové činnosti necháte, nebo Alice bude poručena šéna“. A tak se Masaryk dostal doslova do biblické situace. Jako Abrahám, který má obětovat vlastní dítě. Ale pak vlivní američtí přátelé intervenovali, takže došlo k tomu, že spolu s Chicagskou univerzitou a spolu s americkými ženskými spolky se domohli toho, že byla Alice propuštěna.

Velmoci, jakkoliv byly ve válečném stavu s Německem a Rakousko-Uherskem, si vesměs přály zachování Rakousko-Uherska. V řadě výzev, které nenašly ohlasu, se Masaryk rozhodl vlastně k sólové akci. Za čas se k němu přidali dva, vlastně jeho žáci. Čech, třicetiletý Eduard Beneš a Slovák, třicetiletý Milan Štefánik. Společně vypracovali program. Rozhodli se vybudovat československou zahraniční armádu ve Francii, v Itálii a pak především na Rusi. Vycházeli z toho, že jestliže legie jakožto koncentrovaný čin vstoupí do boje, pak už nás velmocí budou brát vážně.

Masarykovi se podařilo, jak jezdil po jednotlivých posádkách, vytvořit v krátké době z dvousett-

Mapa Rakousko-uherského sousstátí po anexi Bosny a Hercegoviny roku 1908

sivového štábu zajatců šedesátitisícový legionářský korpus. Jenže do toho vpádl říjnová revoluce a ta všecko nvrátila. Bolševická vláda uzavřela separátní mír s Německem a Rakouskem. Součástí té dohody bylo, že na Rusi nebude žádná ozbrojená jednotka, která je nepřátelská centrálním mocnostem, jmenovitě tedy legie. Masaryk začal uvažovat, jak se z té pasti dostat. Cesta přes Rumunsko byla vyloučena, protože tam byl dokonaly chaos. Transportovat legie nahoru přes Archangelsk bylo rovněž obtížné, protože severní přístavy zamrzaly a v Severním moři křižovaly německé ponorky. A tak nezbylo nic jiného, než přikročit k poslední strážlivé variantě. Transportovat ten obrovský korpus, v podstatě šedesáti tisíc vojáků, doslova kolem světa, přes celou Rus a z Japonska potom přes Pacifik a přes celou Ameriku, přes Atlantik až na západní frontu. Masaryk věděl, že by měl se svými hochy zůstat, ale na druhé straně si uvědomoval, že tím, že Amerika konečně vstoupila do války i s Rakouskem, bude Amerika tím místem, kde se bude rozhodovat o výsledcích války. Mezitím na sibiřské magistrále došlo k zásadnímu zvratu. Československé legie, které se přesouvaly na východ, se rozložily po délce osmi tisíc kilometrů na magistrále a vlastně ovládly ce-

↑ Zápas česého lva s rakouským dvouhlavým orlem – dobový motivační leták amerických krajanů pro vstup do války

První světová válka v zázemí

Ing. Jan Maryška

Pro většinu z nás je první válka velmi vzdálenou historií a předstávujeme si ji zejména prostřednictvím scén z válečných filmů. Boj byl samozřejmě věcí vojáku, ale samotná válka zasáhla všechny, jak vojáci na frontách, tak jejich blízké doma.

Českým zemím se sice vyhnuly vojenské operace, to však neznamená, že by tu válka nebyla vidět. Noviny pravidelně přinášely zprávy o bojích a bohužel i zprávy o prvních raněných a mrtvých. Válka s sebou přinesla i velké přesuny lidí. Vojáci odjížděli na bojiště a v protisměru přijížděli civilisté evakuovaní z frontových oblastí. Nejdříve to byli uprchlíci z Halicé, v roce 1915 k nim přibývali i evakuovaní obyvatelé vesnic z italské fronty. Další potřební, o které bylo třeba pečovat, byli ranění vojáci. Po celé zemi vznikaly provizorní vojenské nemocnice. Prostor pro ně poskytl školy, sokolovny, případně byly vystavěny zcela nové na zelené louce.

Nemalou skupinou nuceně přemístěných lidí byli i váleční zajatci. V zázemí nejčastěji nastupovali do práce místo odvedených mužů, nicméně ani to nestačilo na pokrytí všech potřeb. Právě války proto bylo i zvýšené pracovní nasazení žen. Nápadný byl například nástup žen-řívadločích do pražských tramvají, ale dělnice musely zastupovat i v továrnách a dalších těžkých provozech.

Na rozdíl od druhé světové války nepřišla ta první tak výrazný teror civilistů. Vojensko-úřednický systém sice omezil řadu svobod a řadu věcí zakázal, mnohem větší dopad však měly potřeby se zásobováním. Válka vypukla ve velmi nevhodnou dobu – uprostřed žňových prací. Vyhlášení mobilizace na konci července 1914 ze statků sebralo pracovní sílu. Odešla většina mužů a práci na polích museli zastat jen neodvedení a ženy. A na vojnu odešly i koně, což byla pro tehdejší zemědělství závislé na tažných zvířatech, další rána. Není proto divu, že sklizeň roku 1914 dosáhla jen na polovinu výnosu předeslých let.

Spolu se špatnými sklizněmi navíc přišla i zvýšená poptávka po potravinách. Zejména České země totiž byly hlavní „spížírnou“ rakouské části monarchie a vyžadovaly se po nich dodávky potravin pro potřeby armády. V roce 1915 byly předpisy o povinném odvádění obilí a masa.

e proti listku zákazník dostane zboží, v praxi se zejména koncem války, odcházelo od kupců z neřízenou. Není divu, že se zrodil černý obchod. etasové, jak se podloudnickům říkalo, prodávali počátku draho za peníze, postupem let už spíše yměňovali zboží za zlato nebo oblečení.

edostatek se netýkal jen potravin, mezi strate-ické suroviny patřily i barevné kovy, bavlna nebo etrolej. I jejich zvýšená spotřeba se projevila v ka- dodání životě. Kostely přišly kvůli sberu kovů většinu zvonů a varhanní přístaly, domácnosti as vyměňovaly mosazné hmoždíře a kování za elezné. Vysoká spotřeba bavlny pro armádu zas edla k experimentům s výrobou látek z kopřivo-ých nebo dokonce papírových vláken. Nedostatek etroleje pro svícení vedl k zavedení letního času přidělovému systému podléhala i věčná světha kostelích.

Problémy mělo Rakousko-Uhersko i s morálkou byvatel v zázemí. Hned od počátku války se mezi dmi šířily různé „zaručené“ zprávy, zejména o bí-ícím se ruském vítězství. A šeptanými zprávami

žůst drahoty v letech 1914–1920 (Věstník ministerstva pro zásobování lidu) za 10 rakousko-uherských korun bylo možné koupit

ZBOŽÍ	1914	1915	1916	1917	1918	1919	1920
šeničná mouka na vaření (kg)	21	16,9	17	16,6	9,6	3,9	5,9
itné mouky jednou mleté (kg)	27	23,8	23,4	23,1	14	11,6	10,7
rambor (kg)	132	141	106	91	53	32	16
24	8,8	18,1	16,4	9	1,8	1	
14,7	7,4	18,1	14,2	7,3	1,1	3,4	
14,3	5,7	3	5,7	4,4	1,2	0,8	
100	63	36	25	10	9	8	
33	28	22	18	5	4	3	
2,6	1,6	0,9	0,7	0,4	0,1	0,18	
5	2,9	2	1,2	0,7	0,1	0,48	
4	1,8	1,3	1,1	0,6	0,3	0,25	
5	2	1,6	1,5	1,6	1,3	0,5	
4	2,2	1,3	1,2	1,2	0,3	0,3	
5	2,7	2,2	1,5	0,4	0,5	0,37	
12	10	9	8	6	3,4	3,2	
28	25	14	7	4,6	5,5	5,2	
65	66	41	27	41	2,2	1,5	
36	31	31	25	16	14,2	6,9	
27	13	9,9	6	2,8	5	1,7	
47	21	20,4	17	4,2	7,1	7	
20,4	11,1	15	16,6	16,6	8,1	1,8	
9	4,7	2,6	2,1	1,5	1,1	0,7	
0,6	0,6	0,3	0,2	0,14	0,1	0,07	
4,7	4,1	3,7	2,8	1,6	0,9	0,4	
3,1	2,8	2,4	2,02	0,9	0,5	0,2	

← Rakousko-uherské mince

Jimi byl zaveden tím, kdy stát po sklizni případně porážce oficiálně vše zkonfiskoval a hospodářák (kg) zůstal jen úředně určený díl. Zbytek se majec (ks) pod pohrůžkou trestů odevzdat. Nicméně řilého (l) hospodářů si dokázala poradit, a tak se v otlásko (kg) ních kronikách můžeme dočíst například o zpoštimný tuk (kg) vání lesních skryšší, kde se potraviny schovávaly ve vepřové sádlo (kg) blémům, které válka přinesla lidem v zázemí. Nedostatek potravin patřil k nejtěžším ověží maso (kg) blémům, které válka přinesla lidem v zázemí. Nedostatek potravin patřil k nejtěžším ověží maso (kg) na začátku války se omezila výroba chleba a ropové maso (kg) roví. Pekaři museli zrušit výlohy, a postupem vákr (kg) se neustále zvyšoval povinný přídavek náhráva (l) chlebové mouky. Speciální režim začal platit ida (kg) nu, později se počet bezmasých dnů zvyšoval. Těule (kg) platilo i pro maslo a tuky obecně. Regulace sekládané zeli (kg) tkly i piva, vařit se smělo pouze v omezeném mrtrolej (kg) stvi a povolená kvóta se rok od roku snižovala. ředské zápalky, balík po 100 Potraviny během války prudece zdražily – v prúnabíčkách asi pětkrát, přičemž výdelek zůstal stejně, nehlivové dřevo metru naopak snížily. Světová válka rovněž přinesla nědě uhlí (q) travinové uhlí (q) Ačkoliv teoreticky stát garantírné uhlí (q)

↑ Na levé ruce záměrně poraněný Karel Vítovský z Hradešína (Archiev Josef Dupal)

DOBROČOVICE

Dobročovice vznikly dva roky po zrušení patrimoniální správy roku 1850 jako samostatná katastrální obec na okrese Český Brod s místní částí Květnice, dvojicí obecních úřadů a představených obce (starostů). Původně šlo o osadu v archivu v přamenech uváděnou poprvé 27. července 1403, kdy měšťan Martin Rotlev z Koloděj prodal Dobročovice s tvrzí, panským dvorem o 2 lanech, selskými dvory, stálým platem a vinnicí za 210 kop českých grošů Petrovi z Myslína.

↑ Památník u kaple sv. Isidora v den odhalení 3. července 1927 (Archiv Miloslav Klücpera)

Během 15. století se staly Dobročovice kolébkou šlechtického rodu Horňateckých z Dobročovic, kteří pocházeli původem z významné patricijské rodiny Olbramoviců. V roce 1558 prodali Smiřičtí ze Smiřic tuto chudou ves bratrům Burianovi a Matyášovi Pechancům z Kralovic, kteří si Dobročovice roku 1563 rozdělili na polovinu. Od nich je koncem 16. století získali nazpět Smiřičtí, kteří „obnovou“ ves trvale připojili k panství Škvorec. Po pobělohorské konfiskaci přešla ves roku 1623 do majetku kníže z Liechtensteinu, kde zůstala s Květnicí až do zrušení patrimoniální správy v roce 1848. K rozluce Květnice s Dobročovicemi došlo 23. září

1923, kdy se obě obce poprvé osamostatnily územněsprávní reorganizací roku 1960 došlo k členění Dobročovic do okresu Praha-východ. Počínaje v letech 1980–1990 byly jako místní část přiděleny pod město Úvaly. Od 24. listopadu 1990 jsou Dobročovice opět samostatnou obcí s vlastním úřadem a starostou v okrese Praha-východ.

PŘEDVÁLEČNÝ ŽIVOT

Před velkou válkou žilo v Dobročovicích a Květnici 607 obyvatel v 76 domech (sčítání 1910), což tvořilo 322 : 42 obyvatel a domů za Dobročovice a 285 obyvatel a domů za Květnici. Obec měla poštu v Úvalech a železniční stanici na dosah ve 3 km v Úvalech (Úvalech), spadala pod římskokatolický

ořadní farnost ve Slušticích s kostelem sv. Jakuba (18. století), vedenou farářem Josefem Famíule a patřila pod zdravotní obvod lékaře MUDr. Václava Gombolovského ve Škvorci.

Pro obec i školu byla na rok 1912 stanovena 2 % daňová přírůžka k daní. K obecním nemovitostem patřily pole a pastviny. Dluhy obce činily 12 000 akousko-uherských korun. Obec spravovalo od ustavení v roce 18. ledna 1910 jednáctičlenné zastupitelstvo pod vedením starosty Josefa Berana, třech radních: Oldřicha Doležala, Josefa Šimonka, Václava Imida, pěti členů výboru: Theodora Bartoše, Josefa Čertáka, Jana Čulíče, Václava Rady a dvou nevolených členů (největších daňových poplatníků obce): kněžete Jana z Liechtensteinu a Maxmiliána Hellera.

Obec měla jednoho zaměstnance, a to obecního úředníka Josefa Lukeše. V Květnici fungovaly také obecní zastupitelstvo a obecní agenda se postupně stěhovala z jedné obce do druhé a nazpět. V roce 1898 postavena dvoutržní školní budova, v níž roku 1912 vyučovali řídící učitel Josef Doležal a učitel Zdeněk Sýkora. V obci stál rustikální dvůr Maxmiliána Hellera, jehož správcem byl Antonín Zoubek. Místní cihelna patřila Václavovi Radovi.

Ve spojených obcích fungovaly následující obchody a řemesla: 4 hostince – Bohumila Berana, Václava Korpey (osada Květnice), Josefa Šimonka a Josefa Čulíče (Květnice); kolář – Václav Vomáčka; 3 kovárny – František Krčmář, Václav Svíták (Květnice)

nice) a Václav Šťastný; obchod s dobytčím – Josef Smolík (Květnice); 4 obchody se smíšeným zbožím – Bohumil Beran, Josef Kollinger, Václav Škofrpa (Květnice) a Václav Urban; 2 obuvníci – František Svíták a Josef Voříšek (Květnice); pecnář – Václav Šmíd (Květnice); řezník – Antonín Smolík a 2 trafiky – Antonín Roškota a Josef Tichý (Květnice).

Co se týče spolkové činnosti, působili v obci Místní odbor Národní jednoty Severočeské a v Květnici Sbor dobrovolných hasičů založený roku 1897. Sbor dobrovolných hasičů v Dobročovicích se podařilo založit až v roce 1936.

SVĚTOVÁ VÁLKA 1914–1918

Obec vedl od začátku roku 1914, po dobu trvání světové války, až po rozdělení obci roku 1923 v rámci střídavé obecní správy starosta Bohumil Bartoš. Po rozdělení se stal starostou samostatné Květnice (do 1931). Kromě radních a členů výboru na obci působil do roku 1914 pokladník Oldřich Doležal, který byl v červenci 1914 vyzván, aby vyřadil nesrovnalosti v obecní pokladně. Nakrátko ho vystřídal učitel Zdeněk Sýkora. 22. února 1915 se stal pokladníkem opět Oldřich Doležal.

Největším stavebním projektem obce byla revitalizace rybníka na návsi ze 16. století. Obec

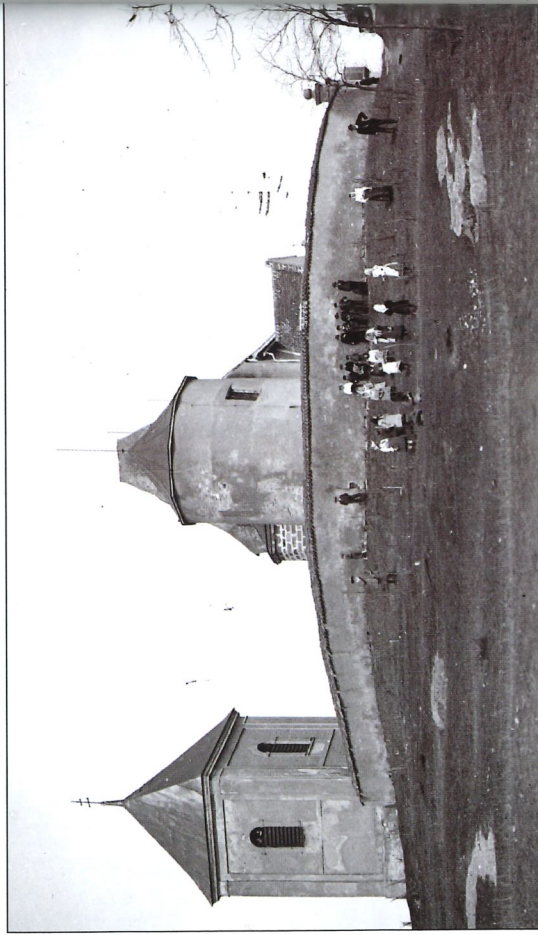
↓ Školní budova po roce 1898 (Archiv Miloslav Klücpera)

HRADEŠÍN

Hradešín vznikl po zrušení patrimoniální správy roku 1850 jako samostatná katastrální obec na okrese Český Brod, s vlastním obecním úřadem a představeným obce (starostou). Původně neslo o vesnici ale o kostelní místo – samostatný románský kostelík z 1. čtvrtiny 12. století, připomínaný prameny poprvé roku 1352.

Zřejmě již za vlády Olbramoviců, kteří kostel v letech 1359–1360 podstatně goticky rozšířili, vznikla potřeba pravidelnějšího obhospodařování kostela. Pod kostelem se tak seskupilo několik usedlostí a vznikla osada Radešín, již tvořilo až do 18. století pouhých pět chalup s hájovnou. Hradešín patřil od nepaměti majitelům škvoreckého panství, kromě let 1460–1560, kdy zůstal kostelní patronát majitelům Škvorce, zatímco vesnice s lesy patřila pánům statku Hostyně (u Úval) a hostinec drželi dokonce páni hradu Tuchoraz. Po scelení všech částí Hradešína pod Škvorec držel obec, až do pobělohorské konfiskace, panský rod Smiřických ze Smiřic. Po nich získali konfiškát roku 1622 knížata z Liechtensteinu, která Hradešín držela až do zrušení patrimoniální správy v roce 1848 a lesy až do znárodnění roku 1945. Po územněsprávní reorganizaci v letech 1960–1990 došlo k připojení Hradešína jako místní části k obci Příšimasy na okrese Kolín. Roku 1990 se stal Hradešín opět samostatnou obcí s vlastním úřadem a starostou.

↓ Kostel sv. Jiří na skleněném negativu po roce 1910 (Archiv Miloslava Kličpera)

a Josefa Knížka, pět členů výboru: okresního cestáře Josefa Artmanna, domkaře Františka Hodra, domkaře Václava Kopeckého, domkaře Františka Práčka, domkaře Antonína Štátníka, děkana Augustýna Ujřícha a nevoleného virilisty (největšího daňového poplatníka obce): kněze Jan z Liechtensteinu.

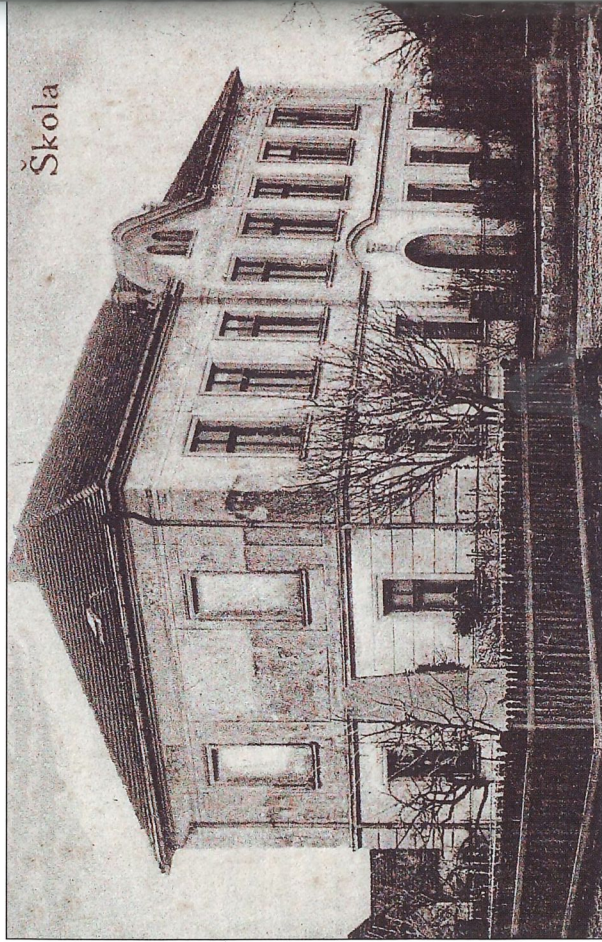
Obec měla jednoho zaměstnance – obecního strážníka Václava Nováka. Římskokatolické děkanství bylo obsazeno děkanem Augustýnem Ujříchem a kaplanem Františkem Rajmlem, řediteli kůru byli učitelé Antonín Vomáčka a František Šnejdárek. Ve vsi stála dvoutrídí školní budova, v níž roku 1912 vyučovali řídící učitel Alois Procházka a učitel Václav Müller. V obci byly zastoupeny lesní nemovitosti knížecího velkostatku Uhríněves a lesním revíru byl Jan Pavlík.

V obci fungovaly následující obchody a řemesla: porodní bába – Karolína Čápová; bednář – Vojtěch Šaroch; cihelna – Václav Šerák (od roku 1901); 2 hostince – Josef Horák (čp. 7) a Josef Polívka (čp. 40); kramář – František Kellner; obchod s drůbeží – Anna Brzounová; hokynářství – František Svoboda; 2 obchody se smíšeným zbožím – Šalamoun Glückauf (i s kofalkou) a Josef Polívka (i školní knihy a kalendáře) a pokrývač – Alois Vodička. Co se týče spolkové činnosti, působil v obci pouze roku 1901 založený Sbor dobrovolných hasičů, který se aktivně zapojoval do kulturního dění v okolí obce.

↑ Sbor dobrovolných hasičů Hradešín (Archiv Jan Psota)

SVĚTOVÁ VÁLKA 1914–1918

Attentát Sarajevský – „Den 28. června 1914 v neděli – zůstane smutně zapsán v dějinách národů Rakouských... – Toho dne spáchán v Sarajevě bestialní čin spiklenci srbskými – Principem a Gabrielovičem zavražděn v Sarajevě následník trůnu Rakousko-uherského Jeho Cis. Výsost arcivévoda František Ferdinand d'Este a jeho choť vévodkyně Žofie z Hohenberku rozená Choitkova. Bleskem rozletěla se zpráva ta světem a vyvolala smutnou ozvěnu v srdcích národů. A každý litoval těch dvou nadějných životů a v duchu pomyslil, to že nastane vbrzku hrozny přeurat v politickém i kulturním životě národů Rakouských! Byla to jiskra vržená do těžké atmosféry tížící celou Evropu. Výstřel Sarajevský vyvolal ono děsné dunění děl a hrozné krveprolití války světové. (...) Od 25. července napjetí mezi Rakousko-Uherskem a Srbskem do večera do 6 hodin. 25. července dáno Srbsku ultimatum a když toto nevyhovělo, prohlášena 26. července 1914 mobilisace 8. a 9. armádního sboru. Svátek sv. Anny (pout' ve Slušticích svatojakušbská) přinesl bolesné překažení – války! – která prohlášena manifestem císařským

Škola

↑ Výřez pohlednice se školou a památníkem kolem roku 1927 (Archiv Miloslav Klitcheva)

↑ Památník v roce 2018 (Jan Psota)

↑ Detail plastického znaku (Jan Psota)

vý zpěv národní hymny a odpoledne se po slavnosti bohoslužbě uskutečnilo slavnostní odhalení památníku. Ten byl doplněn třemi lípami srdčitými a roku 192 i dřevěným plůtkem.

Roku 1958 byl starý dřevěný plůtek okolo zahrádky zrušen a nahrazen kovovým pletivem, přičemž byl upraven i terén kolem pomníku a školy. Roku 2002 byl zmíněný plot stržen a na náklady obce hradešínští občane Vlastimil Šulc, pan Hladík a stavitel Josef Vítovský vystavěli zidku se sloupky a umělecky kovanou ohradou. Při příležitosti obnovy bylo upraveno i okolí památníku k hostinci pana Vladimíra Fintory čp. 69.

PŘIŠIMASY

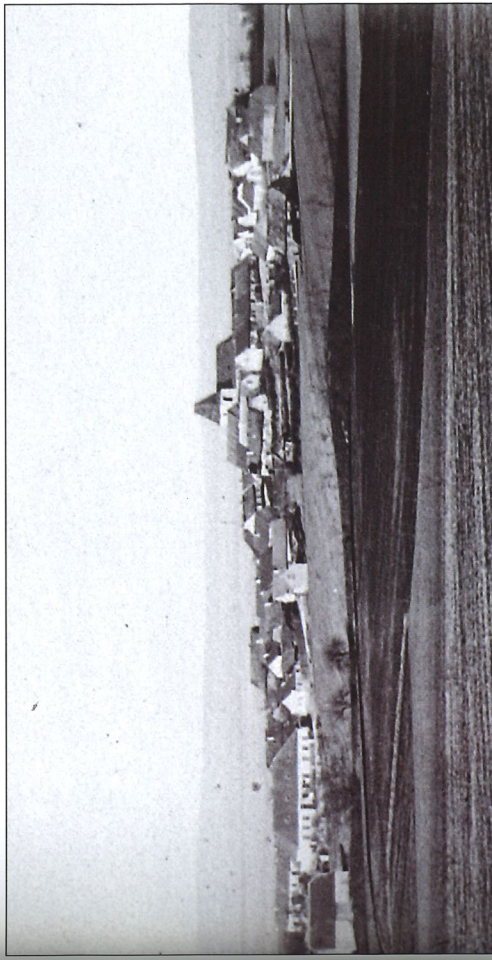
Obec je tvořená trojsadím – Přišimasy, Horkami a Skřivany – k jejichž scelení v jednu samostatnou a katastrální obec došlo po zrušení patrimoniální správy roku 1850. Vznikla tak obec Přišimasy na okrese Český Brod s vlastním obecním úřadem a představeným (starostou) která přetrvala do dnešních dob.

Původně šlo o tři samostatná historická sídla, z nichž nejstarší Horku (Hora) s původně románským kostelem sv. Petra a Pavla z poloviny 13. století uvádí archivní prameny poprvé 12. července 1279 v tzv. nepřímé zmluce – predikátu (přizvisku) lokální elity, zemana Bohuslava z Hory, který svou pečeť přivěsil vedle pečeti svého souseda Domaslava ze Švorce. Niž položené Přišimasy se poprvé v listinách uvádí 27. července 1309 také v nepřímé zmluce – v predikátu Jaroše z Přišimas, místního zemana svědčícího v záležitostech týkajících se zástavních práv na nedalekém ves Sibiřinu. Nejmladší dochovaná zmínka se týká Skřivan, jež se poprvé v písemných pramenech zmiňuje 10. května 1385 jako majetek měšťanské rodiny Olbramoviců se sídlem na hradě ve Škovrci. Všechny tři vsí patřily ke kmenovému majetku švoreckého panství, kde zůstaly až do jeho zániku roku 1848. Od roku 1960 jsou Přišimasy a jejich místní části Horka a Skřivany součástí okresu Kolín.

↓ Přišimasy se školou a kostelem sv. Petra a Pavla na snímku z roku 1891 (Archiv SOŠ Český Brod-Láblice)

PŘEDVÁLEČNÝ ŽIVOT
Před velkou válkou žilo v Přišimasech celkem 876 obyvatel ve 142 domech (sčítání 1910), což pro jednotlivé obce představovalo (poměr obyvatel : domů) – Přišimasy 448 : 68, Horka 190 : 33 a Skřivany 238 : 41. Pro obec nejbližší dostupná pošta, telegraf a železniční stanice ležely ve 4 km vzdálených úvalech a další železniční zastávka v Tuklatech. Zdravotním obvodem patřila obec k lékaři MUDr. Václavovi Golombiovskému a pod římskokatolické děkanství na Hradešíně s kostelem sv. Jiří pod správou děkana Augustýna Ulřícha. V Horce stál filiální kostel sv. Petra a Pavla.

Pro obec byla na rok 1912 stanovena 55 % daňová přírážka a pro školu 12 % přírážka k dani. K obecním nemovitostem patřila pouze pole a dluh obce činil 28 000 rakousko-uherských korun. Obec spravovalo od ustavující schůze ze 2. srpna 1910 dvánáctičlenné zastupitelstvo pod vedením starosty **Bohuslava Holeky**, statkáře v čp. 9, třech radních: Františka Švarce, rolníka ze Skřivan čp. 6, Bohumila Škorpila, rolníka v čp. 18, Vlastimila Šustru, tovární-

ŠKVOREC

Škvorec vznikla po zrušení patrimoniální správy roku 1850 jako samostatná katastrální obec na okrese Český Brod s vlastním obecním úřadem a představeným (starostou).

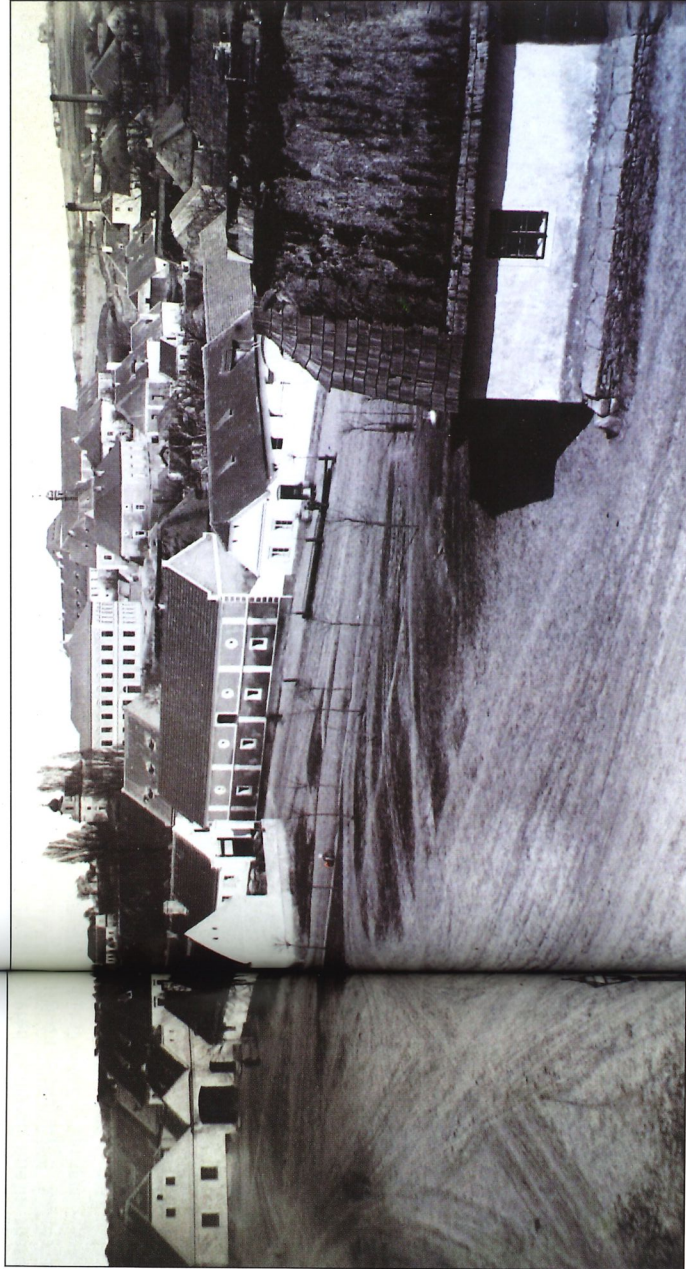
Původně šlo o vesnici uváděnou v archívních pramenech poprvé 12. července 1279 v tzv. nepřímé zmnice – predikátu (přízvisku) lokální elity, nízkého šlechtice Domaslava ze Škvorce, který přivěsil svou pečť jako ověření listiny vedle pečeti svého souseda Bohuslava z Hory (Honky).

Během 14. století se okolo místního hradu pražských Olbramoviců vytvořilo menší panství, které drželi od roku 1462 Škvorečtí z Klinštejna, od roku 1532 Smitiči a v letech 1622–1848 knížata z Liechtensteinu. V roce 1497 byla Škvorec přičleněn Jana Škvoreckého z Klinštejna povýšena na městyš, získala vlastní znak obce (původně mouřenina s ostrví v každé ruce mezi dvěma věžemi), právo pečťt zeleným voskem a pořádání 3 výročních trhů. Při územněprávní reorganizaci kraje a okresů byly roku 1960 ke Škvorci přiděleny jako místní části obce Třebohostice a Zlatá v nově vytvořeném okrese Praha-východ. Obec Zlatá se roku 1990 osamostatnila a získala vlastní obecní úřad se starostou.

PŘEDVÁLEČNÝ ŽIVOT

Před velkou válkou žilo ve Škvorci 1 070 obyvatel a 145 domů (sčítání 1910) a po válce počet klesl na 1 030 obyvatel (sčítání 1921). Obec využívala telegraf a železniční spojení ve 3 km vzdálených Ouvalcích (Úvalech). Zdravotní obvod a pošta měla Škvorec vlastní. Obec spadala pod římskokatolické děkanství na Hradešíně s kostelem sv. Jiří a filiálním kostelem sv. Anny a farnost Československé církve husitské ve Škvorci s kostelem vystavěným roku 1892.

Pro obec byla na rok 1912 stanovena 100 % daňová přírážka a pro školu 16 % přírážka k dani. K obecním nemovitostem patřily pole, les a několik budov. Dluh obce činil 85 446 rakousko-uherských korun. Obec spravovalo od ustavení schůze z 9. února 1911 devatenáctičlenné zastupitelstvo pod vedením starosty Josefa Bejšovce, rolníka, čtyř radních: rolníka Josefa Řepky, rolníka Františka Reichmanna, pekaře Josefa B. Cibora, rolníka Františka Chrousta, třináctičlenného výboru: rolníka Františka Adamce, povozníka Josefa Černého, rolníka Jana Herverta, truhláře Jakuba Ku-

→ Městečko
Škvorec jako na
dřívě roku 1891
(Archiv SOŠ Čes-
ký Brod-Liblice)

↔ Obecní
škola ve Škvorci
z roku 1890
(Archiv Miloslav
Kličpera)

bíka, obchodníka Josefa Kuliče, řezníka Antonína Mašína, rolníka Josefa Ponta, učitele Aloise Procházký, rolníka Josefa Prokůpka, rolníka Václava Šebíla, doktora Josefa Šnajdra, pekaře Václava Zadáka, rolníka Petra Zedníka a za virlní stranu nevoleného virilistu (největšího daňového poplatníka v obci) knížete Jana z Liechtensteinu. Obec měla jednoho zaměstnance, a to obecního tajemníka Rudolfa Skřivana.

Děkanství úřad na Hradešíně spravoval děkan Augustýn Ulrich a farní úřad evangelického referátu ve Škvorci spravoval farář Josef Šlechta. Ve vsi byla roku 1890 postavena trojtržní školní budova, v níž roku 1912 vyučovali řidiči učitel Antonín Vomačka a učitelé Petr Budil s Josefem Vanke. Ve Škvorci dále fungovali 2 lékaři: chirurg MUDr. Václav Golombiovský a MUDr. Josef Šnajdr (čp. 37). Porodní bábou byla Marie Kropáčková. C. k. Poštovní úřad Škvorec – Škvoretz vedla poštřmistřová Marie Golombiovská (čp. 82).

Ve Škvorci fungovalo Spolřitelní a záložní spolek pro Škvorec a Štrebohostice (neomezený), čili kampaňě-ka založená roku 1898 a tvořená šestřicetřlenným představenstvem: starosta Josef Kulič, obchodník – Josef Šícha, obchodník – Petr Zedník, obchodník – Václav Zadák, pekař – Jan Hlaváček, rolník (Třebohostice) a Rudolf Skřivan, obchodní tajemník, pokladník. Dále

zde fungovalo Úvěrní družstvo při živnostenském společenstvu ve Škvorci (omezeno) s čtyřčlenným představenstvem: předseda Josef Kulič, obchodník – jednatel Josef Šícha, obchodník – pokladník František Günther, obuvník a Alois Navrátil. Kněžící velkostatek knížete Jana z Liechtensteinu

(čp. 2) měl pronajatý Arnošt Moravec. V obci stál Pa-rostrojnř pivořar Škvorec Ing. Vladislava Stadlmanna (čp. 7), kde pracoval učetní Karel Obrázek. Ve Škvorci bylo ustaveno Společenstvo živnostenskě, jehož před-seđou byl Josef Kulič. Potravnř spolek „Blahobyť“ se síđlem na náměstř (čp. 13), založený ve Škvorci roku

TŘEBOHOSTICE

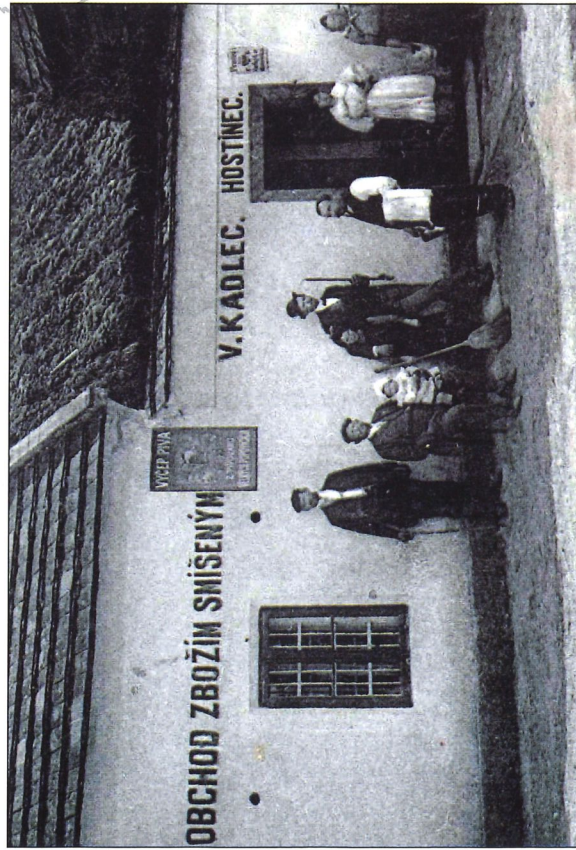
Třebohostice známé do roku 1921 pod názvem *Střebohostice*, vznikly po zrušení patrimoniální správy roku 1850 jako samostatná katastrální obec v okrese Český Brod s vlastním obecním úřadem a představeným (starostou). Původně šlo o vesnici uváděnou v archivních pramenech 10. července 1377, kdy se poprvé uváděla v tzv. nepřímé zmnince – predikátu novoměstského měšťana Ješka (Jana) z Třebohostice.

Vesnici na počátku 15. století spravoval pražský patriciát z vodní tvrze ve Zlatě. V polovině 16. století ji drželi bratři Burjan a Matyáš Pechanci z Kralovic v křenickém panství. Po nich ji od roku 1568 držela rytířská rodina Skalických z Dubu se sídlem na tvrzi ve Slušticích. Skalští přišli 26. května 1623 o třetinu veškerého majetku včetně Třebohostic při pobělohorských konfiskacích a tento konfiskát koupil 14. srpna 1623 od královské komory kníže Karel z Liechtensteinu, jehož dynastii patřila obec až do roku 1848, začleněná střídavě do souboru panství Nupaky a Škvorec. Od roku 1960 jsou Třebohostice nedílnou součástí městyse Škvorce jako její místní část v okrese Praha-východ. Název vsi se ustálil na Třebohostice na základě podnětu ministerstva vnitřní ČR v roce 1921.

PŘEDVÁLEČNÝ ŽIVOT

Před velkou válkou žilo v Třebohosticích 282 obyvatel ve 42 domech (sčítání 1910), což je nejvyšší počet obyvatel v historii této obce, který nebyl dosud překonán. Po válce klesl stav o 43 lidí na 239 obyvatel ve 44 domech (sčítání 1921). Obec patřila poštou a zdravotním obvodem ke Škvorci, a to pod poštímistrovou Marii Golombiovskou a jejího muže, obvodního lékaře MUDr. Václava Golombiovského. Telegraf a nejbližší pro obyvatele dostupná železniční stanice ležela od obce 3 ½ km v Ouvalech). Obec spadala pod římskokatolickou farnost ve Slušticích s kostelem sv. Jakuba Většího.

Pro obec byla na rok 1912 stanovena 12 % a pro

← Papírový model třebohostické zvonice (Ondřej Hejbl)

← Hostinec Václava Kadlice (Archiv Miloslav Klíčepra)

školu 82 % přírůžka k dani. K obecním nemovitostem patřily pole, lesy, sady a jeden obecní domek. Dluh obce činil 18 000 rakousko-uherských korun. Obec spravovalo od ustavující schůze z 18. srpna 1909 devítčlenné zastupitelstvo pod vedením starosty **Josefa Štolce**, hospodáře v čp. 1, třech radních: Václava Kumštáta, hospodáře v čp. 20, Františka Šmidlíka, rolníka čp. 5, Jiřího Šimka, rolníka čp. 6 a pěti členů výboru: kováře Františka Bartoše čp. 32, rolníka Karla Bartoše čp. 7, koláře Františka Herštuse čp. 39, domkáře Jana Kupra čp. 22 a rolníka Václava Vaňka čp. 12. Obec měla jednoho zaměstnance, a to obecního strážníka Čenka Nováka.

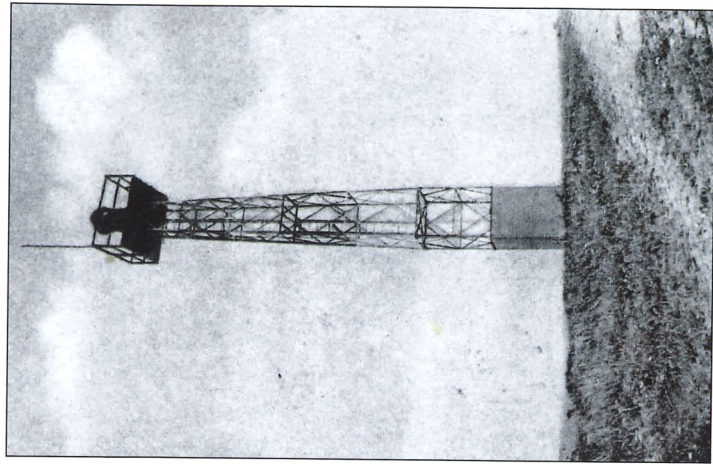
Do jižní části katastru obce zasahoval les Bezechlebí (v 18. století zvaný „Bor“) v majetku uhříněvského velkostatku (majitel kníže Jan II. z Liechtensteinu), jehož revír u Třebohostic spravoval lesní František Šimonek. Ve vsi byla roku 1908 postavena dvoutržní školní budova, v níž roku 1912 vyučovali řídící učitel Čeněk Tonder (spisovatel), učitel Antonín Doččkal a industriální učitelka (ruční práce) Amálie Buksbaumová.

V Třebohosticích fungovaly následující obchody a řemesla: 2 hostince – Václav Kadlec (i s řalkou) a Anna Procházková (nájemce pivovaru v Uhříněvsi, podsudí J. Pospíšil); kolář – František Herstus; kovář a podkovač – František Bartoš; kramář – Václav Kadlec; obchod s drůbeží – Jan Kupr; obchod s mlékem – Karel Kasal a obuvník – Alois Bokšťepl. Co se týče spolkové činnosti, působily v obci roku 1895 založený Sbor dobrovolných hasičů a Hospodářský spolek.

POZNAMENÁNÍ

V neděli dne 26. července 1914 byla vyhlášena o 4 hodiny odpoledne částečná mobilisace. Při této mobilisaci rukovali též dobrovolníci z druhé výzvy, kteří byli nebo měli určovací listy. Byl to hrozný rozruch mezi lidem. Muži rukovali dne 27. července jmenovaného roku. Jména těchto: Antonín Mukařovský, Josef Barták, Josef Kumštát, Antonín Baloun, František Votava, František Hervert, Jan Kupr (určovací list jako hlídač mostu na dráze v Ouvalech), Josef Flener, Jaroslav Škorpiel, František Šmidlík mladší a Antonín Hlaváček.

Protokol jednacích zastupitelstva obce Střebohostice 1910–1944.

↑ Letecký maják Praha-Brno před rokem 1930 (Archiv Miloslav Klíčepra)

SVĚTOVÁ VÁLKA 1914–1918

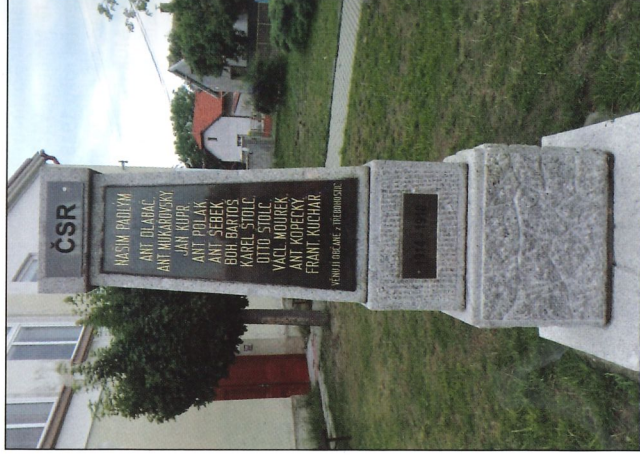
Na začátku roku 1914 řešila obec **personální změny** v obecním výboru. Po odstoupení nemocného starosty Josefa Štolce, který se vzdal úřadu 12. března, povinnosti převzali I. radní – zástupce starosty František Velik společně s II. radním Jaroslavem Šimkem, jehož obec jmenovala 18. září tajemníkem. Oba vedli obecní záležitosti společně do května 1915, kdy se Josef Štolc vrátil do úřadu starosta a zůstal v něm téměř až do konce války. 9. února 1918 proběhly v obci doplňovací volby do obecní rady, kdy byli zvoleni radními Bohumil Bartoš a František Šmidlík. Starostovi Štolcovi se zvýšila roční odměna o 60 korun ročně. Od 8. května 1918 vedl obecní výbor náměstek starosty František Šmidlík, který se stal roku 1919 prvním popřevratovým starostou obce. 3. března 1920 byla starostovi zvýšena odměna na kancelářské výlohy ve výši 100 korun ročně.

Během války v obci fungoval **obecní strážník** Čeněk Novák, mající za úkol hlídat les, za což mu byla

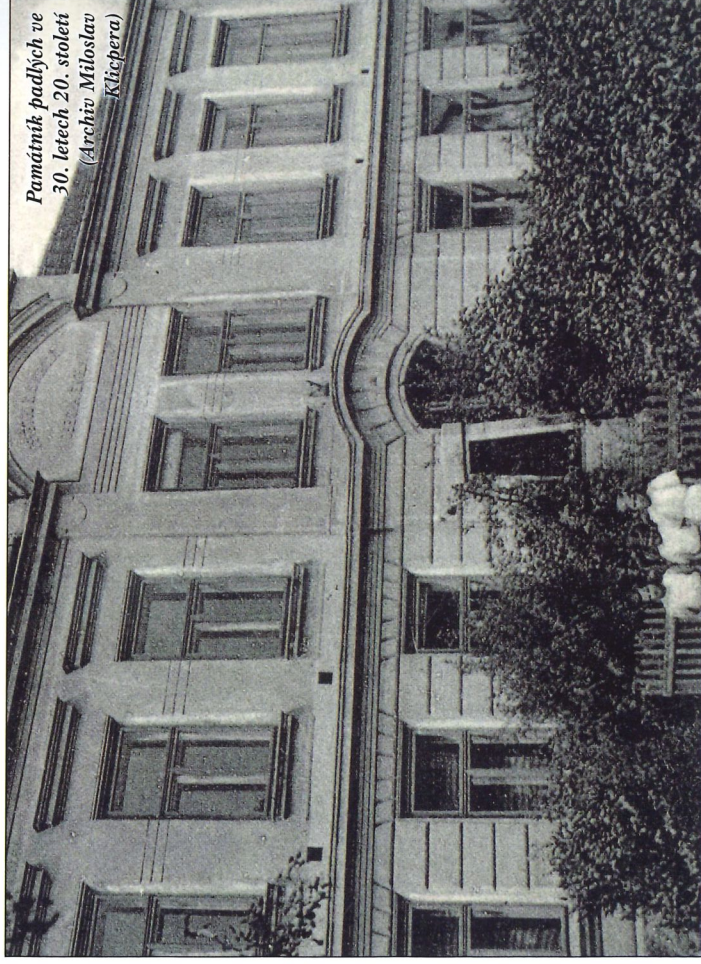
občany v roce 1920, nicméně dobové záznamy a protokoly ze schůzí obecního zastupitelstva stavbu památníku ve zmíněném roce neuvádí. Památník zhotovil stavitel A. Králík, podle informace vyryté na soklu. Nad nápisovou deskou se jmény padlých byla umístěna patrně tabulka se státním znakem ČSR a pod nápisovou deskou další obdelníková tabulka označující patrně období průběhu I. světové války nebo vzniku památníku. Obě desky byly odcizeny, místa jejich osazení připomínají pouze otvory po kotvících šroubech. Kolem školního parčíku byl vystavěn dřevěný plot, který byl v květnu 1965 nahrazen železným plotem, a v okolí památníku byly vysázeny růže. Jedinou známou opravu památníku z roku 1990 zaznamenává na novější betonové základně vyrytý text bez bližšího určení: „S. S. V. H. 1990“.

Jaroslav Červínek ze Škvorce v říjnu 2015 na památník doplnil dvě plechové nápisové tabulky s doplňujícími textem: „ČSR“ a „1914–1918“.

→ *Památník obětem světové války roku 2018 (Miroslav Vlach)*

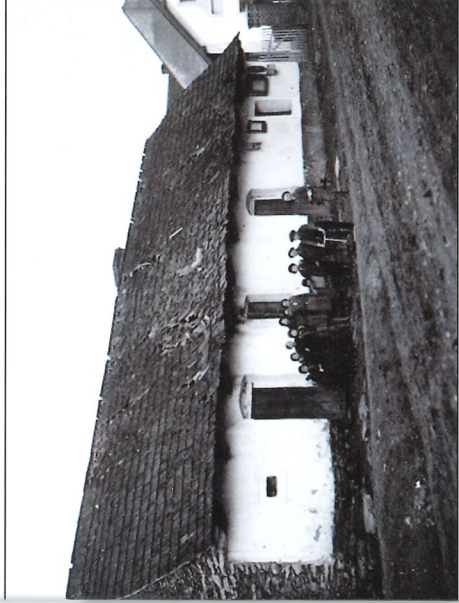

Památník padlých ve 30. letech 20. století (Archiv Miloslav Klíčepra)

ZLATÁ

Zlatá vznikla po zrušení patrimoniální správy roku 1850 jako samostatná katastrální obec na okrese Český Brod s vlastním obecním úřadem a představeným (starostou). Původně šlo o vesnici uváděnou v archívních pramenech poprvé roku 1357 ve Staroměstských knihách, kdy ves „Zlatá“ patřila bohatému měšťánskému rodu Rostlů.

S everně od obce, na hrázi jednoho z dnes vypuštěných rybníků, vznikla před rokem 1400 vodní tvrz, která se stala roku 1460 kolébkou místní drobné šlechty – Zlatských ze Zvíkonce. Vesnice později krátce patřila ke statku bratří Burjana a Matyáše Pechanců z Kralovic, rytířům Skalským z Dubu až došlo v letech 1623–1848 k začlenění nejprve do souboru panství Nupaky a poté panství Škvorec knížat z Liechtensteinu. Nejpозději od 18. století byla Zlatá připojena k obci Třebohostice a obě spojené obce užívaly společnou pečť s opisem „WES TREBOHOSTITZ ZLATÁ 1801.“ se symbolem hrabě dekorovaných z obou stran větvíčkami, kde hrábě symbolizují zemědělské zaměření obou obcí. Od zřízení samosprávy byla Zlatá součástí Sluštice jako její místní část v okrese Český Brod. V roce 1921 se obec poprvé osamostatnila. Při územně-správní reorganizaci kraje a okresů byla Zlatá v letech 1960–1990 součástí městyse Škvorce jako jeho nedílná součást. Od roku 1990 je Zlatá opět samostatnou obcí s vlastním obecním úřadem a starostou.

PŘEDVÁLEČNÝ ŽIVOT

Před velkou válkou žilo ve Zlaté 129 obyvatel ve 22 domech a patřila jako místní část k obci Sluštice s 447 obyvateli v 68 domech (sčítání 1910), s níž sdílela společné osudy. Sluštice a Zlatá spadaly k poště a zdravotnímu obvodu ve Škvorce, a to s poštmistrovou Marií Golombiovskou a jejím mužem, obvodním lékařem MUDr. Václavem Golombiovským. Telegraf a pro

↑ *Stará pastouška s rýchlou (Archiv Kolkovi a Šárka Inquartová)*

obyvatele nejbližší dostupná železniční stanice ležely v Ouale (Úvalech). Obec spravovala římskokatolická farnost ve Sluštici s kostelem sv. Jakuba Většího.

Pro Sluštice a Zlatou byla na rok 1912 stanovena 40 % daňová přírůžka a pro školu 13 % přírůžka k daní. K obecním nemovitostem patřily obecní pozemky. Dluh obce činil 8 000 rakousko-uherských korun. Obec spravovalo od ustavující schůze v lednu 1911 devítičlenné zastupitelstvo pod vedením starosty **Josefa Šebly**, třech radních: Jaroslava Svobody, Vendelína Chlapce a Josefa Nováka a pět členů výboru: Antonína Čecha, Josefa Malého, Josefa Nováka, Karla Nováka a Bohumila Řežáče. Obec měla jednoho zaměstnance, a to obecního sluhu (slouhu) Václava Bálka.

Římskokatolický farní úřad vedl farář Josef Fantule s ředitelem kúru Aloisem Mšaínem.

Ve Sluštici fungovala pětitřítní školní budova, na níž roku 1912 vyučovali řídící učitel František Preis, učitelé Hubert Kolenský, Josef Novák, Alois Mašín, Josef Hladký a Josefa Šnoblová.

Ve Sluštici byla provozována kampaňka s názvem Společně a záložní spolek pro Sluštice a okolí (neomezení) s představenstvem: předseda Josef Šebel, rolník Václav Nykodým z Břeži, rolník Josef Novák ze Zlaté, kolářský mistr Antonín Borovský, majitel cihelny Jan Kafka a učitel Josef Novák ve funkci pokladníka.

Z větších podniků stály ve Sluštici knížecí velkostatek pod správou kanceláře v Uhřetěvsi, kde pracoval kontrolor Jan Tichý a soukromá cihelna Jana Kafky.

Ve Sluštici a Zlaté fungovaly následující obchody a řemesla: 2 holiči – František Černohorový a Josef Hrubý; 4 hostince – Marie Nováková (nájemnice), Josef Svadba, Josef Ort a Čeněk Vy-